

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA.

XIII. letnik.

September.

9. št. 1907.

OPIS TRENTE.

III. LJUDSTVO. (Dalje.)

JOS. ABRAM.

Dolinec bi ne verjel, a res je. Prebivalci gorá mnogo bolj ljubijo svojo domovino nego dolinci. Kakor ne zapuste planinski orli svojih gorá, tako je tudi planinec navezan nanje z dušo in telesom. Kakor prikovano je njegovo srce na skalne višine, globoke doline, na bistre vode, zelene planine in temne gozde! Kako nerad se loči planinec od kristalnočistega, oživljajočega vzduha, ki se izprehaja po opojnih smrekovih in jelovih lesovih in po planinskem cvetju — kako bi pogrešal vedrega, sinjega neba, ki se tako drzno in obenem ljubko in vabilno vzpenja nad njegovim »planinskim rajem«! Kako naj se malomarno odtrže od pisanega planinskega življenja sredi živahnih čed, njih mukanja, beketanja in meketanja, prijetno pomešanega s številnimi, zamolklo pojočimi zvonci! In, ali bi mogel v dolini, na ravnini kdaj tako iz srca radostno zavriskati kakor doma, kjer ožive ob krepkem vrisku gore naokrog?

Planinec ima fin okus; on čuti in uživa z vso dušo lepoto planin; on ve, da je planinski svet mnogo lepši od ravnin, dasi se mu niti ne sanja o filozofiji knjig, ki učé, da obstoji lepota v tem, da se čim večja mnogovrstnost in mnogoličnost lepo zlijata v harmonično celoto. In ravno te lastnosti planinskega sveta so, ki vabijo in mamijo preprostega sinu narave in omikanca iz mesta.

Trentar je popoln planinec; saj je Trenta tako bogata gorá in planinskih orjaštev in pri tem tako lepa, da je prišel v navado zrek, da je »strašno lepa«. In Trentar jo ljubi iz dna srca! Žal pa, da človek ne more živeti samo od lepote, od gledanja, in to čuti zlasti Trentar vsak dan. Borno je njegovo življenje: boriti se mora z naravo, kamor stopi, boriti se mora s svojo ljubljenko. Toliko sveta, gleda ga, hodi po njem, a uživati ga ne more, ker ni rodoviten, ker je težko dostopen! Pri tem pogledu se mu izvije tužna pesem iz srca:

Žalostno je vse,
kjer kamnje ostro je,
po naših gorah in pečinah . . .

Kljub temu pa se ne da zavesti v obup; tudi v teh gorah nahaja radosti in veselo zapoje pesem, da odmeva od skal in gorá:

Oj ovčice in kozice,
le pasite se samé,
da dol k ljubci grem pogledat,
kako ji kaj gre.

Ovčice bom pasel,
mlečne bom pil,
eno ljubco bom ljubil,
dokler bom živ.

Ti temni oblaki že venka gredó,
ti borni kozarji se dežja bojó.
Luštno je pasti naše kozé,
imajo nagnojeve kambe
pa glasne zvoné!

Trentar je najraje doma; z doma v svet ga prisili le potreba, a tudi tedaj prihaja rad domov, kadar more. Pred leti se je razpravljalo v goriškem deželnem zboru, kako bi Trentarje preselili v Bosno; no Trentarji so kratkomalo odgovorili, da ne gredo nikamor. Zanimiv slučaj sem doživel jaz. Vprašal sem Trentarjalovca, ali bi se preselil v dolino, če bi mu dali doli zadosti polja, da bi lahko brez skrbi živel. Pomislil je malo, potem pa odgovoril: »Morda bi šel, pa bi mi morali pustiti puško in lov, drugače ne!« Čez par trenutkov pa je dostavil: »E, veste kaj, bi šel v dolino, pa bi mi morali prenesti doli tudi naše gore! To se pravi, ne grem nikamor, dokler bom mogel živeti tu, tudi če od samih čomp (krompirja)!« — Pa o lovskem nagnjenju Trentarja kasneje.

Dokler so smeli Trentarji svobodno pasti, so hodili mnogo manj v svet nego dandanes. Žal pa, da je dandanes Trentar gospodarsko tako propadel in je tako zapuščen in pozabljen, da mora trumoma med svet za drvarja, v zadnjem času pa skoraj izključno za rudarja. Najprej hodijo na Koroško, potem pa na Vestfalsko in od tam tudi v Ameriko. Doma pa ne zabijo in ljubijo se med seboj zelo. Često se zgodi, da piše ta ali oni celó iz daljne Amerike po nevesto v Trento. Drug drugemu si pomagajo radi. Ker je Trentar nadarjen, spreten, priden in večinoma tudi varčen, ga imajo povesod radi, in ko si prisluži v Ameriki ali na Nemškem kaj denarja, pa takoj pošlje temu ali onemu novcev ali vozni listek, da mu pomaga do zaslužka.

Trentska dekleta ali po domače »čečé«, ki silno rade pojo in so kljub naporom vedno vesele, pa hodijo čez zimo služiti v

Trst. Okrog Velike noči se navadno vračajo domov, kjer pomagajo pri delu čez leto. Pri tem mi je omeniti, da opravljajo Trentarice vsa moška dela razen drvarstva, in to s posebno vztrajnostjo in spretnostjo, ki je drugod nisem zapazil.

Kaj naj rečemo o značaju Trentarjev? Večinoma so odkriti docela, zaupni, dobrosrčni, postrežljivi, v prvi vrsti pa gostoljubni; sila trpežni so, in če so veseli pol ure, zabijo kakor dijaki po šolah vseh težav in bridkosti, da postanejo skoraj razposajeni. V tem vidimo popolno analogijo z naravo. Strašne so gore ob nevihtah in metežih, ob viharjih in nalivih, v grozo so zavite in tesno ti je pri srcu, kakor hitro se pa zjasni, se ti smejejo v vsej milini!

Trentar dela težko, a dela vztrajno in žuli pri tem ves dan drobno čedro (pipico); ko pa neha delo, takrat je rad vesel, zlasti če je v družbi; takrat nima samo počitka, ampak zdi se mu vse praznično in potem se tudi ravna. Ko se spravlja in deli sir, ko se spravlja z vrhov seno domov, ko se plavi in spravlja les, tedaj si Trentarji radi privoščijo krepkega oddiha, pojejo in pijejo in tuintam se zgodi, da jo potegne kateri tudi malo čez »žnuro«. Pomnimo pa, da ubogega trpina vidi in opazuje svet večinoma le, kadar počiva in se veseli, da se razvedri, takrat pa navadno ne, ko mu teče znoj curkoma po telesu!

Omenili smo, da je izmed najlepših lastnosti Trentarja gostoljubnost. Reven je Trentar in skromen, a če pride potnik, znan ali neznan, v hišo, ga prijazno sprejme, po moči pogosti in prenoči — sprejema ne odreče nihče nikomur. Ako prideš v hišo, kadar domači jedo, dobiš takoj žlico in moraš prisesti in jesti, ako jih nočeš razžaliti; če pride potnik ob času, ko ni nič pripravljenega, mu pa pripravijo.

Kadar pride Trentar k sosedu, ga redno pozdravljajo vsi s pozdravom: »Bog vas sprimi!« Če pride boter v hišo, pritečejo vsi otroci k njemu, ga pozdravijo: »Bog vas sprimi« in mu poljubijo roko; roko mu podado tudi vsi odrasli.

Znana je tudi čednost Trentarjev. Ako ni kdo posebno reven in nima res slabe hiše, skrbi, in to v prvi vrsti dekleta, da je vsakotoliko časa v izbi vse poznaženo in pobeljeno; tudi odzunaj radi belijo hiše večkrat. Skoraj povsod, kamor prideš, najdeš mize in klopi v izbi lepo umite; mize za jed se oplaknejo vsakikrat takoj po jedi. Kakor v hiši tako ljubijo Trentarji in zlasti Trentarice čejo tudi na sebi. Neki bavarski turist mi je pred leti pravil v hotelu »Razor« v Kranjski gori, da tudi zato prihaja rad večkrat v Trento, ker mu tam čaja silno ugaja, a da je zastonj išče po mnogih drugih goratih krajih, koder hodi.

(Dalje prih.)